
OPERAČNÍ UMĚNÍ A TAKTIKA

O ÚTOKU AS NA VYBUDOVANOU OBRANU NEPŘÍTELE

(několik poznámek do praktického výcviku)

Generál-major Jaroslav Dočkal

1. Organisace a plánování útoku

Při organisaci a vedení operace je důležité, aby taktická hloubka obrany nepřítele byla co nejdříve prolomena a aby tento taktický úspěch mohl být v dalším průběhu rozvinut v úspěch operační. Proto se plánování průlomu taktické hloubky nepřátelské obrany usměrňuje k tomu, aby tento průlom byl uskutečněn ještě v první den vedení operace. To je důležité hlavně proto, aby nepřítel do prostoru průlomu nebyl s to přivést své větší operační zálohy.

Z toho vyplývá, že AS jakožto nejvyšší taktická vševojsková vyšší jednotka v operačním uskupení armády plní nejdůležitější a nejodpovědnější úlohu, t. j. překonání a ovládnutí taktické obrany nepřítele, která je zpravidla nejpevněji vybudována a má největší hustotu v živé síle i v bojové technice.

Úspěch AS v prvním období operace zabezpečí úspěch armádní operace v celku.

Proto si musí velitel AS při svém rozhodnutí nejdříve důkladně osvětlit úlohu a místo AS v sestavě armády a též úkol, který má sbor splnit. Při útoku na vybudovanou obranu nepřítele je bližším úkolem AS průlom hlavního pásma obrany nepřítele a rozdrčení jeho obranného uskupení; další úkol — rozvíjení průlomu s cílem ovládnout pásmo sborových záloh nepřítele. Úkol dne AS — rozdrčení nepřátelských záloh, ovládnutí důležitých čar a objektů ve směru útoku sboru v hloubce 28 až 30 km nebo činnost do boků s cílem obklíčit uskupení nepřítele.

Pro pěší divise je bližším úkolem průlom nepřátelské obrany s ovládnutím postavení plukovních záloh a vyjití do prostoru hlavních postavení dělostřelectva. Další úkol — rozvinutí průlomu do celé hloubky hlavního pásma nepřátelské obrany. Úkol dne — v součinnosti s jinými jednotkami sboru zničit bližší zálohy nepřítele a ovládnout úsek pásma sborových záloh jeho obrany.

Pro mechanisovanou divisi, začleněnou v druhém sledu AS, je bližším úkolem — zakončení průlomu hlavního pásma obrany v součinnosti s divisemi prvního sledu; dalším úkolem je zpravidla ovládnutí pásma sborových záloh z chodu. Úkolem dne mechanisované divise je rozbití záloh nepřítele a ovládnutí důležitých čar nebo objektů, které zabezpečují další útok sboru nebo zasazení jednotek armádní rychlé skupiny do průlomu. Při zvlášť příhodných podmínkách rozvíjení průlomu pěšími divisemi může být mechanisované divisi stanoven bližší úkol — ovládnout z chodu pásmo sborových záloh obrany nepřítele.

Učlenění armádního sboru musí odpovídat zámyslu boje. Armádní sbor, který útočí na směru hlavního úderu proti silně vybudované obraně nepřítele, má zpravidla dva sledy

-- v prvním sledu pěší divise a v druhém — mechanisovanou divisi.

Pěší divise postupující v prvním sledu AS mají též své bojové účel-
nění ve dvou sledech.

Učlenění bojových sestav do hloubky vyžaduje od velitele armádního sboru a velitelů divisí důkladných znalostí správného používání a včasného zasazení druhých sledů do boje. Proto se u této otázky pozastavím. Je nutné si pamatovat, že se druhých sledů používá k narůstání síly úderu z hloubky, k rozvinutí a upevnění dosaženého úspěchu a rovněž k odražení protiútoků nepřítele. Druhým sledům se určuje úkol současně se stanovením úkolu prvnímu sledu; při zasazení druhých sledů do boje se tyto úkoly upřesňují. Druhý sled divise postupuje určeným směrem, aniž se odtrhuje od prvního sledu více, než je stanovená vzdálenost (1,5 až 2 km), a je neustále připraven vstoupit do boje s nepřitelem a rozvíjet dosažený úspěch. Druhý sled se zasazuje do boje k narůstání úderu a rychlého rozvíjení úspěchu dosaženého prvním sledem. Zasazuje se tak, jak to vyžaduje situace, obvykle po splnění bližšího úkolu divise. Boky druhého sledu se zabezpečují palbou dělostřelectva a minometů. Druhý sled zasazuje velitel divise se souhlasem velitele AS, v jednotlivých případech i na jeho rozkaz. Zasazení druhého sledu divise se provádí v mezerách nebo na křídlech prvního sledu. Překročení prvního sledu se provádí jen ve výjimečných případech, obvykle tehdy, stane-li se první sled neschopným boje. Před vyražením druhých sledů k útoku se provádí mohutný dělostřelecký a letecký přepad na nepřátelské odpory. Velitelé všech vyšších jednotek (útvárů) zabezpečují včasné přenesení dělostřelecké palby k podpoře útoku druhých sledů.

Nejsložitějším úkolem v činnosti AS při organizaci útoku je zasazení mechanisované divise. Jak je známo, vyvedení mechanisované divise na výchozí čáru (to je čára předního okraje a současně první regulační čára) se uskutečňuje z vyčkávacího prostoru, který je určován na vzdálenost 8 až 12 km od předního okraje vlastních vojsk před útokem.

Jestliže vzdálenost prostoru soustředění mechanisované divise od předního okraje není větší než 20 km, vyčkávací prostor se neurčuje. V tomto případě je mechanisovaná divise vyváděna na výchozí čáru přímo z prostoru soustředění.

Čára zasazení mechanisované divise do boje je zpravidla určena v prostoru hlavních dělostřeleckých palebných postavení nepřítele.

Dělostřelecké zabezpečení zasazení mechanisované divise sboru do boje se provádí postupným palebným soustředěním na opěrné body obrany nepřítele. Dělostřelectvo mechanisované divise může být přibráno na období dělostřelecké přípravy a podpory útoku k zabezpečení činnosti pěších divisí prvního sledu sboru. V tomto případě plukovní dělostřelecké skupiny MD působí v sestavě divisních dělostřeleckých skupin divisí prvního sledu a divisní dělostřelecká skupina v sestavě sborové dělostřelecké skupiny.

Letecké zabezpečení zasazení MD do boje a její další činnost v hloubce obrany nepřítele musí být organizováno v přípravném období a zároveň zabezpečeno provedení potřebného počtu vzletů.

Při organizaci útoku je důležité, aby nebyl prozrazen zámysl boje AS. Je třeba se vystríhat seznamovat příslušníky štábu sboru v plném rozsahu se směrnicemi velitele armády; pamatovat, že velitel sboru informuje o úkolu sboru funkcionáře štábu jen v rozsahu potřeb-

ném k jejich práci. Se směrnicí velitele armády v plném rozsahu bývá seznamován jedině náčelník štábu a náčelník operačního oddělení.

Činnost velitele AS a jeho štábu po obdržení výpisu ze směrnic velitele armády je všeobecně známa. Je třeba se však při ní vyhnout jakékoli šablonovitosti. Svě rozhodnutí vyhlásí velitel AS v závěru svého velitelského průzkumu v terénu. Před tím nevydává žádné „předběžné rozhodnutí“ nebo „rozhodnutí podle mapy“, jak bývalo dosud zvykem.

Chci též zdůraznit, že cílem velitelského průzkumu velitele AS a velitelů před přijetím rozhodnutí je:

- upřesnit průběh předního okraje obrany nepřítele, umístění jeho obranných zařízení a důkladně prostudovat ráz terénu na předním okraji a podle viditelnosti i v hloubce jeho obrany;
- určit úseky průlomu v obraně nepřítele se zřetelem na citlivá místa jeho obrany a na terén;
- určit čáru zasazení druhého sledu;
- označit výchozí prostory pro útok;
- určit ráz a rozsah práce s hlediska ženiijního vybudování východiště útoku, jakož i opatření ženiijního zabezpečení útoku;
- určit možné prostory palebných postavení dělostřelectva;
- určit, jaké objekty je nutno důkladně zpracovat dělostřelectvem a letectvem;
- určit místa velitelských pozorovatelů.

Vidíme tedy, že velitelský průzkum řeší řadu důležitých otázek přímo v prostoru bojiště; tyto otázky musí tedy být řešeny v terénu a ne podle mapy. Dále je zřejmé, že obsah velitelského průzkumu nesmí být směřován s otázkami organizace součinnosti.

Rozhodnutí velitele po ukončení velitelského průzkumu má obsahovat:

- zámysl boje s rozdělením činnosti vojsk podle údobí boje;
- úsek průlomu a směr hlavního úderu;
- uskupení sil a prostředků na směrech a uclnění bojové sestavy vojsk;
- bojové úkoly podřízeným a podpůrným vojskům ve výchozí sestavě a v průběhu boje;
- způsob součinnosti;
- organizační protitankové a protiletectvé obrany, jakož i jiná opatření bojového zabezpečení;
- organizační ženiijního zabezpečení;
- způsob využití plamenometných a dýmových prostředků;
- opatření k zabezpečení ovládnutých čar;
- organizační velení a spojení;
- úkoly pro politické zabezpečení vojsk;
- organizační materiálního zabezpečení;
- pohotovost vojsk k útoku.

Na základě svého rozhodnutí a po poskytnutí velitelům divisi času k vydání jejich rozhodnutí organizuje velitel sboru součinnost v terénu, při čemž je povinen

- upřesnit v terénu bojový úkol vlastní jednotky a posloupnost jeho splnění v jednotlivých údobích vedení boje;
- informovat své podřízené o činnosti sousedů a o způsobu součinnosti s nimi;
- upřesnit bojové úkoly podřízených jednotek a sladit jejich činnost mezi sebou; při tom je třeba věnovat pozornost organizační součinnosti na styku jednotek a na křídlech;

- upřesnit zvláštnosti činnosti pěchoty tanků a samohybných děl a stanovit způsob provedení zteče;
- upřesnit východiště útoku pěchoty a tanků přímé podpory pěchoty a způsob procházení tanků bojovou sestavou pěchoty;
- upřesnit organizační pomoci v překonávání překážek tanky a v umlčení nepřátelského protitankového dělostřelectva;
- upřesnit plán dělostřeleckého útoku a úkoly podpůrného letectva v jednotlivých údobích boje;
- ukázat veliteli letecké podpůrné jednotky, ke které divisi má vyslat leteckého návodčího s radiovou stanicí k navedení letectva na cíle při vedení boje;
- ukázat v terénu první čáru palebného valu nebo postupná palebná soustředění;
- ukázat zvláštní úkoly dělostřelectvu při zabezpečení křídel a styků hlavního uskupení jednotek;
- určit způsob zasazení druhého sledu armádního sboru a stanovit opatření při jeho dělostřeleckém, leteckém a ženijním zabezpečení i při protiletecké obraně;
- upřesnit úkoly jednotek prvního sledu při procházení druhého sledu a další součinnost s ním při vedení boje;
- určit způsob spojení mezi divisemi (útvary) a se sousedy v údobích boje a na čarách a také stanovit smluvená znamení pro součinnost, dát náčrt vztažných bodů a jednotné číslování cílů;
- ukázat objekty a čáry, které mají vojska v průběhu boje zabezpečit, a k jejich udržení určit nutné prostředky;
- ukázat způsob označení linie fronty, na kterou vyšla pěchota a způsob označení svých tanků;
- ukázat na možné změny v organizaci součinnosti v průběhu boje v jednotlivých údobích a na stanovených čarách;
- určit opatření k zabezpečení zasazení vyšších jednotek rychlé skupiny, které se zasazují v pásmu sboru do průlomu, a způsob součinnosti s nimi.

Štáb armádního sboru zpracovává pak plán boje, a to buď písemně volnou formou, po případě graficky. V obou případech je plán vnitřním dokumentem a nikomu se nezasílá. Při jeho zpracování nutno naplánovat všechna opatření podle možných variant činnosti nepřítele (jako na příklad činnost vojsk, jestliže nepřítel provede dělostřeleckou a leteckou protipřípravu, jestliže vyklidí těsně před spuštěním našeho útoku buďto jen přední okraj nebo postavení, nebo, že se našim jednotkám nepodařílo ovládnout z chodu pásmo sborových záloh a p.).

2. Vedení boje

Víme, že po skončení dělostřelecké přípravy vyrazí vojska AS v stanovenou hodinu „H“ ke zteči. Doba „H“ je okamžik, kdy tanky a pěchota dosahují prvního zákopu obrany nepřítele, to znamená, že se v tuto dobu „H“ uskutečňuje zteč předního okraje nepřítele současně tanky a pěchotou. Provedení průlomu pěšími divisemi je všeobecně známo, a nebudu se o něm proto zmiňovat. Víme již též, že rozhodujícím okamžikem v boji AS je zasazení druhého sledu — mechanisované divise. Je žádoucí, aby mechanisovaná divise v druhém sledu AS začala svůj přesun tak, aby mohla být zasazena plynule a bez zastávky. V době dělostřelecké přípravy a na začátku útoku prvního sledu sboru přemísťuje

se mechanisovaná divise AS na základě rozhodnutí velitele sboru z vyčkávacího prostoru na výchozí čáru a s takovým časovým rozpočtem, aby přišla na tuto čáru hlavními silami nejpozději hodinu po začátku útoku prvního sledu sboru.

Při příchodu k výchozí čáře divise již zaujímá takové uskupení sil a prostředků, které zabezpečuje rychlé rozvinutí k boji a menší ohrožení dělostřeleckou palbou, jakož i úderem nepřátelského letectva. Za tím účelem se divise i pluky rozmístí do šířky a do hloubky a jednotky postupují v rozčleněných tvarech.

Druhý sled postupuje za prvním sledem ve vzdálenosti 2 až 4 km. Dělostřelecké skupiny mechanisované divise přecházejí do doby jejího vyražení na výchozí čáru zpět k splnění úkolu podpory vlastní divise a postupují vpřed v pohotovosti k zahájení palby. Po příchodu na výchozí čáru pokračuje mechanisovaná divise v postupu k čáře svého zasazení do boje a zasazuje se zpravidla do boje zároveň s příchodem pěších divisí do prostoru hlavních dělostřeleckých postavení nepřítele. Velitel sboru dá rozkaz k zasazení MD do boje na základě takového časového rozvrhu, který dovoluje, aby první sled MD byl na čáře zasazení do boje ve stejné době, kdy na tuto čáru dospějí jednotky prvního sledu pěších divisí. První sled MD po příchodu na čáru zasazení do boje se rozvíjí do bojové sestavy a v součinnosti s pěšími divisemi zakončuje průlom hlavního pásma nepřátelské obrany a za rychlého postupu obsadí z chodu pásmo sborových záloh. Druhý sled MD buď zvyšuje sílu úderu prvního sledu při zakončení průlomu hlavního pásma obrany nebo se rozvíjí pro boj o pásmo sborových záloh nepřítele. Velitel sboru vyčleňuje k zabezpečení zasazení mechanisované divise do boje hlavní síly dělostřelectva a podpůrného letectva.

Nepodařilo-li se MD ovládnout z chodu pásmo sborových záloh nepřítele, prolomí divise toto pásmo po krátké dělostřelecké a letecké přípravě útoku. Průlom se provádí na úzké frontě hromadným útokem tanků, současně s mechanisovanými jednotkami a v součinnosti s přicházejícími předsunutými oddíly pěších divisí. Bojové učlenění MD při průlomu pásma sborových záloh se zpravidla skládá ze dvou sledů; do prvního sledu se vyčleňuje do dvou třetin sil divise. Po narušení palebného systému nepřítele mohou motorisované jednotky pěchoty často útočit, postupující na obrněných autech, na autech nebo na tancích jako výsadek.

Je-li pásmo sborových záloh hustě zaujato nepřátelskými vojsky a není-li samostatný útok MD účelný, je třeba útočit na pásmo sborových záloh po letecké a dělostřelecké přípravě útoku všemi silami sboru. V tomto případě povede MD boj v prvním nebo v druhém sledu sboru. Příprava útoku se obvykle uskutečňuje ve zkrácené lhůtě. O tomto způsobu útoku bylo pojednáno v minulých číslech Vojenské mysli.

Uvedl jsem již, že velitel AS musí předvídat průběh boje i možnou činnost nepřítele a učinit všechna opatření k zmaření činnosti nepřítele, to je konkrétně řečeno, učinit opatření k odražení možného protiúderu nepřítele.

Odražení protiúderu velikých sil nepřítele, který rozvinul svou sestavu a zaujal předem připravené východiště, je pro velitele armádního sboru jednou z nejodpovědnějších úloh. K tomu, aby byl protiúder úspěšně odražen, je nutné

- včas zjistit směr připravovaného protiúderu nepřítele a stanovit výhodné čáry k úspěšnému odražení protiúderu;
- účelně přeskupit síly armádního sboru;
- v nejkratším čase připravit jednotky k odražení protiúderu;
- dobře zorganizovat systém protitankových paléb;
- zabezpečit boky;
- materiálně zabezpečit jednotky, které odrážejí protiúder.

Je důležité, aby velitel armádního sboru, který organizuje odražení protiúderu, neomezil veškerou svou pozornost jen na tento úkol, nýbrž, aby současně sledoval činnost a řídil boj na celé frontě armádního sboru v součinnosti se sousedy a s prvky ostatního operačního uskupení armády.

Odražení protiúderu velkých sil nepřítele je však pro velitele armádního sboru v daný okamžik nejodpovědnější úkol. K odražení nepřátelských sil je třeba, aby část sil armádního sboru na terénně výhodném místě přešla do obrany. Jaké to budou síly, závisí především na složení a rozsahu uskupení nepřítele vedoucího protiúder. Ostatní síly armádního sboru, nebude-li jich použito k jiným odvetným opatřením proti nepřátelskému uskupení vedoucímu protiúder, budou pokračovat v rozvíjení útoku.

Velitel armádního sboru si musí uvědomit, že na složité přeskupování vojsk v okamžiku, kdy protiúder již hrozí, nebude čas. Proto musí velitel armádního sboru usměrňovat divise a veškeré své zálohy v průběhu rozvíjení boje tak, aby v době příhodné k odražení protiúderu měl armádní sbor účelné bojové uskupení. Právě tak si musí počínat velitelé divisí.

Rozhodnutí musí velitel armádního sboru přijmout včas, aby vojskům bylo poskytnuto co nejvíce času na přípravu k odražení protiúderu.

Rozhodnutí velitele armádního sboru doručuje štáb armádního sboru vykonavatelům ve formě stručných, krátkých rozkazů.

Bojová sestava armádního sboru po odražení protiúderu nepřítele závisí na síle protiúderu, na terénu, do jaké míry se podílí soused na odražení protiúderu, a nakonec na situaci. Není proto možno vytvořit pro určení bojové sestavy nějakou zásadu. Zpravidla půjde-li o protiúder v síle dvou až tří divisí nepřítele, určí velitel armádního sboru svým rozhodnutím jednu až dvě divise na přehrazení směru protiúderu nepřítele, to znamená, že jednotky divise přechodně přejdou do spěšně zaujaté obrany s hlavním zřetelem na protitankovou obranu. **Mechanizovanou divisi se zpravidla nepřehrazuje směr protiúderu nepřítele.** Sborová protitanková záloha spolu s pohyblivým oddílem zatarasovacím zesilují protitankovou obranu na směru protiúderu. Tanková záloha bude připravena zesílit protitankovou obranu na směru protiúderu a zároveň bude mít za úkol, aby manévrem do boku uskupení nepřítele zničila nepřátelskou pěchotu a tanky. Všeobecná záloha velitele sboru bude podobně připravena zesílit obranu na směru protiúderu nepřítele nebo spolu s mechanizovanou divisi úderem do boků a týlu uskupení vedoucího protiúder rozbit bojovou sestavu nepřítele.

Z toho, co bylo uvedeno, vysvítá, že význačnou úlohu při zastavení protiúderu mají jednotky pěší divise, které přehrazují směr protiúderu. Velitel pěší divise na základě rozhodnutí velitele armádního sboru provede krátký velitelský průzkum a určí výhodné čáry k odražení protiúderu. Zvláště důkladně musí velitel uvážit učlenění bojové sestavy di-

vise. Při protiúderu nepřítele velkým množstvím tanků člení divise svou sestavu do hloubky 3 až 5 km do tří postavení. Přední okraj prvního postavení je určen velitelem armádního sboru. Je to zpravidla čára, které dosáhl první sled divise. Toto postavení zaujímají první sledy pěších pluků protitankovými prostředky a tanky, které jsou v sestavě pěších pluků. Druhé postavení na hloubku 1 až 2 km od předního okraje prvního postavení (podle terénu) je vytvořeno druhým sledem (zálohou) pluků, protitankovou zálohou divise a kanony z plukovních dělostřeleckých skupin. Třetí postavení, taktéž vzdálené 1 až 2 km od předního okraje druhého postavení (podle terénu), je vytvořeno druhým sledem nebo zálohou pěší divise s kanony divisi dělostřelecké skupiny. Všechna uvedená postavení nejsou vytvářena lineárně, nýbrž mají hloubku od 400 do 800 m. Před předním okrajem prvního postavení se položí minová pole, provedou destrukční práce a jiné ženijní úpravy. Pro tento přední okraj platí asi tytéž požadavky jako pro přední okraj v obranném boji. Za takto učleněnou bojovou sestavou pěší divise jsou prostředky velitele armádního sboru, po případě armády, jak již bylo uvedeno.

Takto učleněná bojová sestava má vysokou protitankovou hodnotu.

